

FRANCESC MASSIP i MONTSERRAT PALAU, *L'obra dramàtica de Mercè Rodoreda. Proa, 2002.*

Entre l'estrena del Grec i la reposició del Mercat, hi va haver dos fets importants: l'edició del teatre de Rodoreda (*El torrent de les flors*) i l'estrena de *La senyora Florentina*. Fets gairebé simultanis (octubre del 1993), que venien a desmentir contundentment la presumpta poca consistència de l'obra dramàtica de la narradora.

La senyora Florentina i el seu amor Homer s'estrenà al Teatre Romea el 21 d'octubre, sota l'eficaç direcció de Mario Gas, «que ha sabut entrar en aquest món terriblement femení amb la delicadesa dels grans homes», com escriu Rosa Novell al programa de l'espectacle. Gas va saber fer emergir en escena el clima rodoredià prenent suport en un repartiment d'excepció,¹ d'on destacaven els dos personatges protagonistes: Florentina, esplèndid treball

¹ Repartiment per ordre alfabètic: Joan Borràs (Francisquet), Helena Colomé (Noia), Pep Cruz (Homer), Orestes Gas i Josep Gutiérrez (Jaumet), Lina Lambert (Sra. Rosa), Lola Lizaran (Júlia), Marta Martorell (Perpètua), Carme Molina (Zoila), Rosa Novell (Florentina), Rosa Renom (Zerafina) i Xavier Ruano (Miqueló). Escenografia: Antoni Taulé. Vestuari: Mariel Soria. Ajudant de direcció: Jordi Carrillo. Direcció i il·luminació: Mario Gas.

de Rosa Novell com a actriu —ara dedicada en cos i ànima a la direcció— i que, a més, havia estat la impulsora del muntatge;² i Zerafina, revelació d'una intèrpret d'amplis registres, Rosa Renom, la inspirada espurna de tota la representació.

Rosa Novell definia l'obra com una «història d'amors i desamors», i matisava: «És la història que ens han explicat milers de vegades, però la gràcia és que aquesta vegada ens ho explica una dona, una cosa que la fa molt estranya als homes, enigmàtica, inquietant.»³ Jordi Sarsanedas assenyalava:

Una comèdia formalment gens innovadora, concebuda i construïda d'acord amb allò que, sense pretensions ni complicacions, era 'teatre' als anys vint. La seva vigència la treu de la veritat dels personatges, molt

² Rosa Novell va descobrir el mecanoscrit de Rodoreda a París, a casa de Montserrat Casals que llavors en preparava l'edició, i immediatament va assumir la responsabilitat de fer mans i mànigues per dur-la a escena. Com en altres ocasions anteriors i posteriors (Eduardo Mendoza o Joan Brossa), la Novell ha demostrat ser una de les actrius de més iniciativa i compromís amb la nostra escena i amb una visió més ambiciosa de la realitat teatral.

³ Xènia BUSSÉ, «La senyora Rosa Novell i el seu amor al teatre». *El temps*, 15-11-1993, pàg. 88-89.

especialment de les dones que hi parlen. La seva modernitat, que és real, li ve de la placidesa amb què es decanta des d'una exposició quasi costumista de condicions femenines cap a una conclusió d'una agror si fa no fa sarcàstica. En un cert sentit, i sense pròlegs ni sermons, George Bernard Shaw potser no és gaire lluny.⁴

L'èxit indiscutible que la representació va obtenir corrobora aquesta vigència i actualitat de l'obra rodolediana. Joan de Sagarra destacava la factura «clàssica» del text: «*tres actos bien cortados, bien dialogados*», el «*precioso decorado de artista, con atmósfera y memoria, un decorado que huele, muy bien iluminado; rico vestuario y una interpretación de gran calidad*», particularment en mans de Rosa Novell, que realitzà «*una Florentina emotiva*» amb un treball «*manierista, hecha a base de pequeños gestos, miradas y silencios que llegan a decir, a sugerir, mucho más que las mismas palabras*»; i la de Rosa Renom en el paper més agraït de l'obra, Zerafina, que amb la seva «*visión cruda y divertidísima de la realidad*» s'enfronta «a

⁴ J. SANSANEDAS, «Una comèdia agra», programa de mà de l'espectacle *La senyora Florentina i el seu amor Homer* (Centre Dramàtic de la Generalitat-Teatre Romea, temporada 1993-1994).

*las fantasias de la señora Florentina», i que, des del moment en què apareix en escena «se mete el público en un puño, coloca una frase tras otra, habla cuando calla, es decir, sabe estar, y acaba convirtiéndose en la protagonista de la noche».*⁵

Benach remarcava «*la amable levedad de la pieza*», un «*retablo de amores y desamores en el que no hay lugar para la tragedia ni para la herocidad*» que tanmateix, «*aporta pocas cosas a nuestra dramaturgia contemporánea; es, si acaso, redundante respecto al universo literario rodolediano*», bé que reconeix «*la sabiduría psicológica de M. Rodoreda*» que li permet «*crear unos personajes absolutamente veraces*», amb uns diàlegs «*de una vivacidad y autenticidad incontestable*» que Mario Gas, segons el mateix crític, va treballar minuciosament, vestint «*cada momento del relato de la atmósfera conveniente*».⁶

Gonzalo Pérez de Olaguer insistia en el fet que la direcció d'actors que realitzà Gas «*es impecable, como lo es el trabajo en cada escena para crear la atmósfera adecuada*

⁵ Joan de SAGARRA. «Arsénico y moscatel». *El País*, 23-10-1993, pàg. 41.

⁶ J. A. BENACH. «Agridulce 'Senyora Florentina'». *La Vanguardia*, 23-10-1993.

por la que circule el mundo de Rodoreda»,⁷ treball que, justament amb els «*diálogos vivos, fluidos, auténticos, cargados de emoción y sencillez*», suposa «*uno de esos espectáculos redondos y convincentes*». ⁸ Xavier Pérez sota «l'aspecte d'una convencional comèdia burgesa, amb el to casolà i suau d'un estereotipat teatre costumista», reconeixia un rerefons que la fan «tan desassossegadora i inquietant, tan subterràniament subversiva» que transgredeix maliciosament els presumptes «models del melodrama rosa», tot i que «no és ni innovadora ni revolucionària teatralment parlant», bé que li suggeria una «lectura feminista» —impossible en Rodoreda—,⁹ que més aviat se circumscriu a una «magnífica recreació d'un tancat univers femení». A la direcció atribuïa «una certa visió crítica sobre el realisme costumista» —que, a parer nostre, no hi és, en Rodoreda— «a través d'una escenografia de Taulé que converteix l'escena en simbòlica: els objectes del mobiliari queden aïllats, com peces esparses en un espai

⁷ G. PÉREZ DE OLAGUER. «La “senyora Florentina”, una visita obligada». *El Periódico*, 27-10-1993.

⁸ Id. «Espléndida senyora Florentina». *Guía del Ocio*, 5-11-1993.

⁹ Recordem l'opinió de Rodoreda: «El feminisme és una ximpleria. No m'interessa. Aquestes noies tenen moltes ganes de protagonisme» (Entrevista realitzada per Febrés i Huertas Claveria a Romanyà el 1979).

fosc de dimensions abstractes, renunciant, per tant, al recarregament petitburgès, i establint una distància crítica i poètica amb el món que es vol evocar». I sobretot destacava «un extraordinari treball d'il·luminació signat pel mateix Mario Gas que aconsegueix convocar espectres mortuoris més enllà de l'aparença de confort quotidià de la casa».¹⁰

Mario Gas parla de l'obra de Rodoreda com d'un aparent sainet: *Teatro que aparentemente es un sainete, pero en el que los personajes son tan reales, tienen tal grosor, pasan la maroma de la tragicomedia entre la ternura, la melancolía, la desesperación, que adquieren una gran dimensión humana*, «aspectes que l'allunyen del naturalisme i l'apropen al sainet més profund i poètica, amb tints esperpèntics que li recorden Valle-Inclán i Eduardo De Filippo. Gas assenyala que l'autora» *aborda el gran teatro humanista y evidencia que podía haber seguido por el camino de la dramaturgia, porque hay soluciones de situaciones y diálogos magistralmente resueltas, frente a*

¹⁰ X. PÉREZ. «Repòquer d'actrius». *Avui*, 23-10-1993.

*otras que adolecen de la falta de práctica en la escritura teatral.*¹¹

Pel que fa a Florentina, Rodoreda «parteix d'una anècdota aparentment senzilla, però té un gran domini de la construcció teatral».¹² Confirmació, doncs, de les grans possibilitats escèniques que posseïa l'autora si hagués pogut tenir una vida literària normalitzada i un diàleg continuat amb el públic i amb la gent de teatre, imprescindible pedra de toc de qualsevol escriptor amb vocació de dramaturg.

L'èxit del muntatge de Mario Gas va permetre que l'obra, acabada la seva estada al Romea (tot assolint el tercer lloc en el *rànquing* d'espectacles més vistos de l'any 1993),¹³ es reposés al Teatre Goya, tradicionalment reservat a espectacles exclusivament en castellà, on s'hi va estar, encara amb més èxit, del 8 de gener al 17 de març de 1994.¹⁴ Després d'una gira que va incloure Palma de

¹¹ Santiago FONDEVILA. «Entrevista a Mario Gas». *La Vanguardia*, 15-10-1993, pàg. 39 i 50.

¹² Adriana CRIVILLÉ. «Mario Gas, director de teatre». *Avui*, 7-11-1993.

¹³ Amb 29.450 espectadors, després de *Terrífic* del Tricicle i *Mort accidental d'un anarquista* (Avui, 29-1-1994).

¹⁴ En realitat estava programada fins el 27 de març, però una intervenció

Llegir el teatre

LA SENYORA FLORENTINA
I EL SEU AMOR HOMER
de Mercè Rodoreda

Mallorca i Sabadell, *La senyora Florentina* va fer la seva última representació al Camp de Mart de Tarragona el 10-6-1994.

quirúrgica de la protagonista va obligar a acabar abans.